

Воронов Д. О.

аспірант,

Донецький національний університет імені Василя Стуса;

помічник адвоката,

АО «Могильницький та партнери»

<https://orcid.org/0000-0003-0444-5480>

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОРЯДКУ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ КОНСТИТУЦІЙНИХ СУДІВ КРАЇН-ЧЛЕНІВ КОНФЕРЕНЦІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КОНСТИТУЦІЙНИХ СУДІВ

JEL Classification: K 100
SECTION "LAW": Право

Анотація. Стаття присвячена дослідженню загальних положень порядку виконання рішень конституційними судами України, Азербайджанської Республіки, Республіки Албанії, Республіки Вірменія та Республіки Молдова у порівняльно-правовому аспекті шляхом аналізу Конституції та законів, що регламентують діяльність вказаних конституційних судів.

Автором зроблено висновок про те, що українські рішення та висновки Конституційного Суду України не є абсолютними еквівалентами рішень, постанов та висновків конституційних судів Азербайджанської Республіки, Республіки Албанії, Республіки Вірменія та Республіки Молдова.

Разом з тим, встановлено, що у конституційному законодавстві Республіки Албанія, Республіки Вірменія та Республіки Молдова, на відміну від українського, порядок виконання актів конституційних судів має більш детальне регулювання.

Ключові слова: рішення Конституційного Суду, постанова Конституційного Суду, висновок Конституційного Суду, виконання рішень, порядок виконання рішень Конституційного Суду, правове порівняння.

Annotation. The article is devoted to the study of general provisions of the procedure for execution of decisions by the constitutional courts of Ukraine, the Republic of Azerbaijan, the Republic of Albania, the Republic of Armenia and the Republic of Moldova in comparative law.

The choice of the countries-objects of research is conditioned by the fact that the above-mentioned constitutional courts together with the Constitutional Court of Ukraine (hereinafter - the CCU) in 2000 became members of the Conference of European Constitutional Courts.

The study analyzed the Constitutions and laws governing the constitutional courts of Ukraine, Azerbaijan, the Republic of Albania, the Republic of Armenia and the Republic of Moldova in comparative law in the context of studying the general provisions of the enforcement of constitutional courts.

It is concluded that despite the different names of acts of constitutional courts, they can be partially reduced by analogy to the Ukrainian decisions of the CCU and the conclusion of the CCU, considering certain features of the legislation of the above countries. However, it is not expedient to search for the equivalent of the CCU's conclusion among the legislation of the above-mentioned countries, as each of them has different methods of regulating the division of powers and the direction of legal regulation of each act.

The author concludes that the Ukrainian decisions and conclusions of the CCU are not absolute equivalents of decisions, resolutions and conclusions of the constitutional courts of the Republic of Azerbaijan, the Republic of Albania, the Republic of Armenia and the Republic of Moldova functional among them.

At the same time, it was established that the legislators of the Republic of Albania, the Republic of Armenia and the Republic of Moldova, in contrast to the Ukrainian one, are more regulated in the procedure of execution of acts of their constitutional courts.

Keywords: decision of the Constitutional Court, resolution of the Constitutional Court, conclusion of the Constitutional Court, execution of decisions, procedure for execution of decisions of the Constitutional Court, legal comparison.

Вступ

Як відомо зі звітів Конституційного Суду України (далі – КСУ), з 2000 року КСУ є повноправним членом Конференції європейських конституційних судів (далі – Конференція, Конференція ЄКС), а також бере активну участь у роботі її конгресів [1, 2].

Конференція ЄКС об'єднує представників 40 європейських конституційних судів чи еквівалентних органів, які здійснюють розгляд конституційних питань і сприяє взаємному інформуванню своїх членів з питань методів їх роботи та судової практики конституційного контролю, а також обміну ідеями з інституційних, структурних та інших питань у сфері публічного права та конституційного правосуддя. Конференція постійно підтримує зусилля щодо розвитку стійких контактів між європейськими конституційними судами та еквівалентними органами [3].

Одночасно з КСУ членами Конференції ЄКС у 2000 році стали конституційні суди Азербайджанської Республіки, Республіки Албанії, Республіки Вірменія, Республіки Молдова та інших.

Так, розгляд загальних положень порядку виконання рішень конституційними судами країн, що одночасно стали членами Конференції ЄКС, допоможе з'ясувати рівень розвитку інституту виконання рішень даних конституційних судів. А тому дослідження загальних положень порядку виконання рішень конституційними судами України, Азербайджанської Республіки, Республіки Албанії, Республіки Вірменія та Республіки Молдова у порівняльно-правовому аспекті, що становить *мету статті*, є актуальним і представляє науковий і практичний інтерес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про відсутність прямого порівняльного аналізу положень порядку виконання рішень конституційними судами-членами Конференції ЄКС.

Результати

На офіційному сайті Конституційного Суду Азербайджанської Республіки (далі – КС Азербайджанської Республіки) [4] перелічено законодавчі акти, що є правовою основою діяльності КС Азербайджанської Республіки, серед яких основними є: Конституція Азербайджанської Республіки від 12.11.1995, Конституція Нахчиванської Автономної Республіки та Закон Азербайджанської Республіки «Про Конституційний Суд» № 561-ІІQ від 23.12.2003.

Серед основних законодавчих актів, що регулюють діяльність Конституційного Суду Республіки Албанія (далі – КС Республіки Албанія) [5] на офіційному сайті зазначено Конституцію Албанії № 8417, від 21.10.1998 та Закон «Про організацію та функціонування Конституційного Суду Республіки Албанія» № 8577, від 10.02.2000.

До основних законодавчих актів, що регулюють діяльність Конституційного Суду Республіки Вірменія (далі – КС Республіки Вірменія) [6] відносять Конституцію Республіки Вірменія, Конституційний закон Республіки Вірменія «Про Конституційний Суд» ЗР-42-Ն від 17.01.2018 та Регламент Конституційного Суду, прийнятий на процедурному засіданні КС Республіки Вірменія 9 липня 2018 рішенням ПРКС-1-Н.

На офіційному сайті КС Республіки Молдова вказані законодавчі акти, що є правовою основою діяльності КС Республіки Молдова [7]. Серед таких актів згадані зокрема ті, що регулюють питання виконання рішень КС Республіки Молдова: Конституція Республіки Молдова від 29.07.1994 р., Закон про Конституційний суд Республіки Молдова № 317-ХІІІ від 13.12.1994 р. та Кодекс конституційної юрисдикції Республіки Молдова № 502-ХІІІ від 16.06.1995 р.

До актів, що безпосередньо регулюють питання виконання рішень КСУ, можна віднести наступні: Конституція України, Закон України «Про Конституційний Суд України», Регламент Конституційного Суду України, Положення про Секретаріат КСУ, Інструкція з діловодства у Конституційному Суді України [8, с. 170].

Перш ніж перейти безпосередньо до порівняння норм, що регулюють питання виконання рішень конституційних судів Азербайджанської Республіки, Республіки Албанії, Республіки Вірменія, Республіки Молдова та України, необхідно звести ключові поняття до єдиного розуміння, оскільки через особливості різних мов та законодавчих підходів різних країн, однакові поняття у перекладі можуть називатися різними словами.

Так, відповідно до статті 83 Закону України «Про Конституційний Суд України» (далі – Закон 2136-VIII) КСУ ухвалює рішення, надає висновки, постановляє ухвали, видає забезпечувальні накази. Акти з питань, не пов'язаних із конституційним провадженням, КСУ ухвалює у формі постанови [9].

Відповідно до ст. 62 Закону Азербайджанської Республіки «Про Конституційний Суд», у засіданнях палат Конституційного Суду приймаються ухвали, а у засіданнях Пленуму — рішення та ухвали [10].

Натомість законодавець Республіки Албанія у Законі «Про організацію та функціонування Конституційного Суду Республіки Албанія» у контексті акту, що формує якісний результат конституційного провадження, оперує лише поняттям рішень КС Республіки Албанія чому присвячений Розділ VIII «Рішення Конституційного Суду» [11].

В силу ч.ч. 1, 4 ст. 170 Конституції Республіки Вірменія КС Республіки Вірменія приймає постанови і дає висновки.

КС Республіки Вірменія приймає постанови з питань, передбачених статтею 168 Конституції Республіки Вірменія, за винятком питання, передбаченого пунктом 7, а з питання, передбаченого пунктом 7 статті 168 Конституції, — висновок [12].

Частина 1 ст. 61 Конституційного закону Республіки Вірменія «Про Конституційний Суд» дублює положення ч. 4 ст. 170 Конституції Республіки Вірменія. Однак частиною 2 ст. 61 Конституційного закону Республіки Вірменія «Про Конституційний Суд» додатково встановлюється, що КС Республіки Вірменія з питань підготовки справ до судового розгляду та судового розгляду справ, а також з інших пов'язаних з організацією його діяльності питань приймає процедурні рішення. Особливості порядку ухвалення процедурних рішень встановлюються Регламентом Конституційного Суду [13].

Види актів, що видає у результаті своєї діяльності КС Республіки Молдова, встановлені у статті 26 Законі про Конституційний суд Республіки Молдова № 317-XIII від 13.12.1994 р. (далі – Закон Республіки Молдова № 317-XIII) [14] та статтях 61-67 Кодексу конституційної юрисдикції Республіки Молдова, затверджений Законом № 502-XIII від 16.06.1995 р. (далі - Кодекс конституційної юрисдикції Республіки Молдова) [15].

Відповідно до частин 1, 2, 4, 7 статті 26 Закону Республіки Молдова № 317-XIII, КС Республіки Молдови приймає постанови, виносить ухвали і дає висновки. Постанови приймаються і висновки даються від імені Республіки Молдова. Постанови та висновки Конституційного суду публікуються в Офіційному Моніторі Республіки Молдова в десятиденний строк з дня прийняття. Постанови Конституційного суду Республіки Молдова не мають зворотної сили [8, с. 170; 14].

Статтями 61-67 Кодексу конституційної юрисдикції Республіки Молдова розширюються норми, закріплені у статті 26 Закону Республіки Молдова № 317-XIII.

Так, відповідно до частин 2, 3 ст. 61 Кодексу конституційної юрисдикції Республіки Молдова, у разі вирішення справи по суті звернення ухвалюється постанова або дається висновок. У разі, якщо справа не вирішується по суті, виноситься ухвала, яка оформляється Окремим актом або вноситься до протоколу [8, с. 170; 15].

Проаналізувавши означені норми законодавства вищевказаних країн можна прийти до висновку, що незважаючи на різні назви актів конституційних судів, їх частково можна за аналогією звести до українських рішення КСУ та висновку КСУ, з урахуванням окремих особливостей законодавства вищезазначених країн.

Так, наприклад, схожим за змістом до рішення КСУ (з урахуванням окремих особливостей законодавства вищезазначених країн у контексті повноважень) можна віднести рішення КС Азербайджанської Республіки, рішення КС Республіки Албанія, постанову КС Республіки Вірменія та постанову КС Республіки Молдова.

Однак не є доцільним пошук еквіваленту висновку КСУ серед законодавства вищезазначених країн, оскільки у кожній з них відмінні від України методи врегулювання розподілу повноважень та

напрямку правового регулювання кожного акту. Наприклад, питання, що вирішуються за допомогою надання висновку КСУ за аналогією вирішуються за допомогою винесення рішення КС Азербайджанської Республіки, рішення КС Республіки Албанія, постанови КС Республіки Вірменія, постановами та висновками КС Республіки Молдова.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що українські рішення та висновки КСУ не є абсолютними еквівалентами рішень, постанов та висновків конституційних судів Азербайджанської Республіки, Республіки Албанії, Республіки Вірменія та Республіки Молдова, оскільки різний контекст розвитку конституційного судочинства вказаних країн спричинив різне розуміння певних інструментів та розподілення функціоналу з-поміж ними.

Так, окресливши загальне розуміння основних актів конституційних судів Азербайджанської Республіки, Республіки Албанії, Республіки Вірменія та Республіки Молдова слід проаналізувати загальні положення порядку виконання рішень вказаних конституційних судів, з метою їх порівняння.

В силу ч. IX ст. 130 Конституції Азербайджанської Республіки, КС Азербайджанської Республіки приймає рішення з питань, що належать до його відання. Рішення КС Азербайджанської Республіки мають обов'язкову силу по всій території Азербайджанської Республіки та підлягають опублікуванню [16].

Відповідно до ст. 66 Закону Азербайджанської Республіки «Про Конституційний Суд», рішення КС Азербайджанської Республіки мають обов'язкову силу на території Азербайджанської Республіки.

Рішення Конституційного суду після набуття чинності мають виконуватися беззастережно. Посадові особи, які виконують рішення Конституційного суду, несуть відповідальність у порядку, передбаченому законодавством Азербайджанської Республіки.

Закони та інші акти, або їх окремі положення, міжурядові договори Азербайджанської Республіки у строк, встановлений рішенням КС Азербайджанської Республіки, втрачають чинність, а міждержавні договори Азербайджанської Республіки не набувають чинності.

Судові акти, визнані такими, що не відповідають Конституції та законам Азербайджанської Республіки, не повинні виконуватися, а відповідні судові справи повинні бути переглянуті в порядку, встановленому процесуальним законодавством Азербайджанської Республіки.

При зміні норми Конституції Азербайджанської Республіки, що стала підставою прийняття рішення КС Азербайджанської Республіки, у результаті референдуму це рішення визнається Конституційним судом таким, що частково чи повністю втратив силу [10].

Порядок визначення часу набрання законної сили рішеннями КС Азербайджанської Республіки у законодавстві Азербайджанської Республіки є диференційованим. Так, згідно зі ст. 67 Закону Азербайджанської Республіки «Про Конституційний Суд», рішення КС Азербайджанської Республіки набирають чинності з часу, зазначеного нижче:

- рішення, прийняті з питань, передбачених пунктами 1-7 частини III, частинами V та VII статті 130 Конституції Азербайджанської Республіки, - з часу, зазначеного у самому рішенні;
- рішення про поділ повноважень між законодавчою, виконавчою та судовою владою, тлумачення Конституції та законів Азербайджанської Республіки - з дня опублікування;
- рішення з інших питань, що віднесені до повноважень Конституційного суду, - з моменту оголошення [10].

В силу ст. 132 Конституції Албанії, рішення КС Республіки Албанія є остаточними та обов'язковими для виконання, а також набирають чинності з дня їх опублікування в «Офіційному віснику». Конституційний Суд може вирішити, що його рішення, яким був перевірений акт, набирає чинності з іншої дати [17].

Частиною 1 ст. 1 Закону «Про організацію та функціонування Конституційного Суду Республіки Албанія» встановлено, що означеним Законом зокрема визначаються правила конституційного розгляду, прийняття рішень та їх виконання [11].

Згідно з ч. 7 ст. 72 Вказаного закону, рішення КС Республіки Албанія має загальну обов'язковість і є остаточним, що дублюється ч. 1 ст. 76 та частково ч. 1 ст. 81 означеного Закону.

Відповідно до ч.ч. 2-6 ст. 76 Закону «Про організацію та функціонування Конституційного Суду Республіки Албанія», рішення КС Республіки Албанія, яким визнано несумісним з Конституцією чи міжнародними договорами закон або нормативний акт, як правило, набирає юридичної сили з дня набрання ним чинності, якщо інше не встановлено цим Законом. КС Республіки Албанія самостійно визначає наслідки свого рішення.

КС Республіки Албанія може ухвалити рішення про те, що рішення про скасування акту може мати наслідки в день, відмінний від дня набуття ним чинності. У цьому випадку Збори або будь-який інший орган повинні внести необхідні зміни у строк, встановлений рішенням КС Республіки Албанія, та відповідно до його обґрунтування.

Якщо під час розгляду справи Конституційний Суд з'ясує наявність правового вакууму, який спричинив негативні наслідки для основних прав і свобод особи, КС Республіки Албанія, зокрема, визначає обов'язок законодавця по нормалізації правової бази протягом певного терміну.

Рішення судів усіх інстанцій, скасовані КС Республіки Албанія, не мають законної сили з моменту їх прийняття. Справа надсилається на розгляд до суду, рішення якого скасовано [11].

Додатково статтею 78 означеного Закону встановлено, що у разі, якщо ухвалюється рішення про скасування закону чи нормативного акту, а відповідні відносини потребують правового регулювання, про рішення КС Республіки Албанія повідомляється відповідним органам для вжиття заходів, передбачених у цьому рішенні.

Статтею 81 Закону «Про організацію та функціонування Конституційного Суду Республіки Албанія» встановлюються правила щодо визначення органу, відповідального за виконання рішень КС Республіки Албанія. Так, згідно з ч.ч. 2-3 ст. 81 вказаного Закону, виконання рішень КС Республіки Албанія забезпечує Рада Міністрів Республіки Албанія через відповідні органи державного управління.

КС Республіки Албанія, залежно від типу рішення та у відповідних випадках, може вказати у розпорядженні орган, на який покладено обов'язки виконання рішення, а також спосіб виконання, встановлення конкретних строків, відповідний порядок та порядок виконання рішення. Невиконання або перешкоджання виконанню рішення КС Республіки Албанія карається відповідно до відповідних положень Кримінального кодексу Республіки Албанія [11].

Відповідно до ч.ч. 3-5 ст. 61 Конституційного закону Республіки Вірменія «Про Конституційний Суд», постанови по суті та висновки КС Республіки Вірменія є остаточними та набирають чинності з дня їх опублікування на офіційному веб-сайті Конституційного Суду.

Прийняті КС Республіки Вірменія постанови обов'язкові для всіх державних органів прокуратури та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, фізичних і юридичних осіб по всій території Республіки Вірменія. Процедурні рішення Конституційного Суду є обов'язковими для учасників судочинства та інших їх адресатів [13].

В силу ст. 66 означеного Конституційного Закону, Уряд не пізніше ніж у тримісячний строк після опублікування постанови КС Республіки Вірменія, вивчає та, за необхідності, ініціює на підставі постанови КС Республіки Вірменія розробку та подання відповідних правових актів до Національних Зборів.

У разі, коли постановою КС Республіки Вірменія нормативний правовий акт визнано таким, що суперечить Конституції, повністю або частково і встановлено пізніший термін втрати правової сили нормативного правового акту або його частини, Уряд забезпечує виконання постанови шляхом подання проекту або пакету проектів відповідного закону до закінчення цього терміну.

Згідно зі ст. 67 Конституційного закону Республіки Вірменія «Про Конституційний Суд», КС Республіки Вірменія протягом 45 днів після закінчення кожного року оприлюднює на офіційному веб-сайті КС Республіки Вірменія повідомлення про стан виконання своїх постанов [13].

Відповідно до положень ч.ч. 11, 12, 14, 15 ст. 68 Конституційного закону Республіки Вірменія «Про Конституційний Суд», у разі прийняття постанови про визнання акту, що оскаржується, таким, що повністю або частково суперечить Конституції та недійсним - він втрачає правову силу з моменту набуття чинності постановою КС Республіки Вірменія, за винятком випадків, встановлених частинами 13 та 15 цієї статті.

Відповідні положення інших нормативних правових актів, що забезпечили виконання визнаного недійсним нормативного правового акту, втрачають свою юридичну силу одночасно зі втратою чинності акту, що оспорується.

У випадку, зазначеному у частині 13 цієї статті, виконані протягом трьох років, що передують набранню чинності постановою КС Республіки Вірменія, адміністративні або судові акти, що ґрунтуються на нормативному правовому акті, визнаному суперечливим Конституції та недійсним, а також на інших нормативних правових актах, що забезпечили виконання цього акту, на підставі заяви сторони підлягають перегляду в установленому законом порядку органом, який прийняв адміністративний чи судовий акт.

У разі прийняття постанови про визнання оскаржуваного положення закону, що встановлює кримінальну або адміністративну відповідальність, таким, що суперечить Конституції та недійсним, він втрачає правову силу з моменту набуття ним чинності, а судові акти, прийняті у зв'язку із застосуванням цього положення у період, що передує набранню чинності постанови КС Республіки Вірменія, а також адміністративні акти, прийняті на підставі звернення сторони, підлягають перегляду в установленому законом порядку [13].

Частиною 2 статті 140 Конституції Республіки Молдова встановлюється, що рішення Конституційного суду є остаточними і оскарженню не підлягають [18]. При цьому слід зауважити, що під рішеннями КС Республіки Молдова розуміються всі акти цього органу, що підтверджується змістом частини 5 статті 26 Закону Республіки Молдова № 317-ХІІІ [14].

У статті 151-2 Конституції України встановлюється, що рішення та висновки, ухвалені КСУ, є обов'язковими, остаточними і не можуть бути оскаржені. Дія цієї норми не розповсюджується на інші акти КСУ, такі як ухвали, постанови, забезпечувальні накази та окремі думки. Як зазначає сам КСУ в абз. 8 п. 2.3 Рішення КСУ від 02.12.2019 у справі № 11-р/2019, «стаття 151-2 Конституції України не встановлює, що обов'язковими, остаточними і такими, що не можуть бути оскаржені, є лише рішення КСУ, ухвалені з питань, пов'язаних зі здійсненням конституційного провадження. За змістом вказаної та інших статей розділу ХІІ «Конституційний Суд України» Конституції України такими є усі рішення КСУ, ухвалені ним з питань, які належать до його виключних конституційних повноважень» [8, с. 171; 19].

Відповідно до ст. 97 Закону 2136-VIII, КСУ у рішенні, висновку може встановити порядок і строки їх виконання, а також зобов'язати відповідні державні органи забезпечити контроль за виконанням рішення, додержанням висновку. Суд може вимагати від відповідних органів письмове підтвердження виконання рішення, додержання висновку [9].

Видається, що українським законодавцем аналогічно з законодавцями Азербайджанської Республіки та Республіки Албанія покладено весь тягар визначення порядку виконання рішень та висновків КСУ на самих суддів КСУ, які повинні у кожному рішенні чи висновку зазначити порядок і строки його виконання, що, з одного боку, надає гнучкість застосування певного порядку виконання у кожному окремому випадкові, а з іншого боку, передбачає витрату додаткового часу при прийнятті рішення чи наданні висновку КСУ, а також створює легальну можливість зловживання зазначеними повноваженнями.

Слід зазначити, що частинами 2, 3 ст. 28 Закону Республіки Молдова № 317-ХІІІ передбачено, що нормативні акти або їх частини, що визнані неконституційними, втрачають чинність і не застосовуються з дня прийняття відповідної постанови КС Республіки Молдова. Юридичні наслідки нормативного акту або його частини, визнаних неконституційними, усуваються згідно з чинним законодавством [8, с. 173; 14].

Статтею 28-1 Закону Республіки Молдова № 317-ХІІІ регламентується обов'язок виконання актів КС Республіки Молдова органами публічної влади. Так, уряд Республіки Молдова не більше ніж у тримісячний строк з дня опублікування постанови Конституційного суду представляє парламенту Республіки Молдова проект закону про внесення змін і доповнень до нормативного акту або його частини, що визнані неконституційними, або про визнання їх такими, що втратили силу. Відповідний проект закону повинен розглядатися Парламентом в першочерговому порядку.

Президент Республіки Молдова або Уряд в двомісячний термін з дня опублікування постанови Конституційного суду вносить зміни і доповнення в акт або його частину, що визнані неконституційними, або визнає їх такими, що втратили силу, а в разі потреби видає або приймає новий акт.

Акти, видані на виконання нормативних актів або їх частин, визнаних неконституційними, втрачають чинність і визнаються такими, що втратили силу.

Зауваження (констатації) КС Республіки Молдова з приводу зазначених у його уявленні прогалин (упущень) в законодавстві, пов'язаних з відсутністю реалізації окремих конституційних положень, повинні бути розглянуті відповідною інстанцією, яка не більше ніж у тримісячний термін повинна проінформувати КС Республіки Молдова про результати розгляду подання [8, с. 173; 14].

Главою 10 Кодексу конституційної юрисдикції Республіки Молдова додатково регламентується виконання постанов та висновків КС Республіки Молдова.

Так, статтею 74 Кодексу конституційної юрисдикції Республіки Молдова регламентується процес направлення постанов і висновків КС Республіки Молдова, відповідно до якої зазначені акти спрямовуються: сторонам та органам публічної влади і посадовим особам, акти яких були розглянуті КС Республіки Молдова. Постанови та висновки КС Республіки Молдова спрямовуються також: а) Президенту Республіки Молдова; б) Парламенту; в) Уряду; г) Вищій судовій палаті; д) Генеральному прокурору; е) міністру юстиції.

В силу статті 75 вказаного Кодексу постанови та висновки виконуються у терміни, встановлені КС Республіки Молдова [8, с. 175; 15].

Додатково можна вказати, що законодавцями Республіки Албанія, Республіки Вірменія та Республіки Молдова, на відміну від українського, більше врегульований порядок виконання актів їх конституційних судів.

Так, в Україні визначення строку та порядку виконання рішення покладається на КСУ [20].

У Республіці Албанія КС Республіки Албанія та у Республіці Вірменія КС Республіки Вірменія мають аналогічні повноваження за виключенням того, що законом визначено відповідальний за виконання рішень конституційних судів орган.

Однак КС Республіки Албанія, залежно від типу рішення та у відповідних випадках, може вказати у розпорядженні орган, на який покладено обов'язки виконання рішення, а також спосіб виконання, встановлення конкретних строків, відповідний порядок та порядок виконання рішення.

У той самий час, законодавцем Республіки Вірменія ширше урегульовано наслідки визнання недійсними певних актів.

На відміну від вищевказаних країн, у Республіці Молдова обов'язок по забезпеченню виконання актів КС Республіки Молдова у чітко встановлений строк і визначеному порядку покладається на конкретні державні органи Республіки Молдова, що передбачено відповідним законом.

Висновки

Таким чином, слід зазначити, що діяльність конституційних судів України, Азербайджанської Республіки, Республіки Албанії, Республіки Вірменія, та Республіки Молдова врегульовано на рівні конституцій держав і спеціальних законів.

Самий широкий спектр актів, які видаються за результатами діяльності конституційного суду, визначено в законодавстві України. КСУ ухвалює рішення, надає висновки, постановляє ухвали, видає забезпечувальні накази. Акти з питань, не пов'язаних із конституційним провадженням, КСУ ухвалює у формі постанови. КС Азербайджанської Республіки у засіданнях палат КС Азербайджанської Республіки приймаються ухвали, а у засіданнях Пленуму — рішення та ухвали. КС Республіки Албанія виносить рішення. КС Республіки Вірменія приймає постанови і дає висновки, а КС Республіки Молдови приймає постанови, виносить ухвали і дає висновки.

Рішення КСУ не можна ототожнювати за змістом із рішеннями КС Азербайджанської Республіки, рішеннями КС Республіки Албанія, постанови КС Республіки Вірменія і постанови КС Республіки Молдова, і слід розглядати через їх функціональне призначення.

Порядок та строки виконання рішень та висновків КСУ можуть встановлюватися у кожному конкретному рішенні та висновку, що забезпечує гнучкість конституційного судочинства. Аналогічні можливості мають конституційні суди Азербайджанської Республіки, Республіки Албанії та Республіки Вірменія, але з більш врегульованими рамками визначення строків та органів, відповідальних за виконання актів конституційних судів. Натомість молдовським

законодавцем більш детально врегульований порядок та строки виконання актів КС Республіки Молдова, що, у свою чергу, забезпечує єдину практику їх реалізації.

У Республіці Албанія, Республіці Вірменія та Республіці Молдова на законодавчому рівні визначений конкретний суб'єкт, відповідальний за здійснення конституційного контролю за виконанням актів їх конституційних судів на відміну від України, де такий суб'єкт визначається КСУ у кожному конкретному випадку.

Список використаних джерел

1. Міжнародне співробітництво Конституційного Суду України. *Сайт Конституційного Суду України*. URL: <https://ccu.gov.ua/storinka/mizhnarodni-zvyazky>.
2. Участь делегації КСУ у XVII Конгресі Конференції європейських конституційних судів. *Сайт Конституційного Суду України*. URL: <https://ccu.gov.ua/novyna/uchast-delegaciyi-ksu-u-xvii-kongresi-konferenciyi-yevropeyskyh-konstytuciynyh-sudiv-0>.
3. Презентація Конференції європейських конституційних судів. *Сайт Конференції європейських конституційних судів*. URL: <https://www.confueconstco.org/>.
4. Законодавство Конституційного Суду Азербайджанської Республіки. *Сайт Конституційного Суду Азербайджанської Республіки*. URL: <http://www.constcourt.gov.az/ru/legislations>.
5. Legal Base of the Constitutional Court. *Сайт Конституційного Суду Республіки Албанія*. URL: https://www.gjk.gov.al/web/Legal_Base_of_the_Constitutional_Court_98_2.php.
6. Нормативно-правова база Конституційного Суду Республіки Вірменія. *Сайт Конституційного Суду Республіки Вірменія*. URL: <https://www.concourt.am/>.
7. Правова основа. *Сайт Конституційного Суду Республіки Молдова*. URL: <https://www.constcourt.md/pageview.php?l=ru&id=15&t=/obsie/pravovaea-ocnova>.
8. Voronov D. Issues of execution of decisions of the constitutional courts of Ukraine and the Republic of Moldova: comparative legal aspect. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2021. № 6. С. 169-176. URL: https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2022/02/VJHR_6_2021_Last.pdf.
9. Про Конституційний Суд України: Закон України від 16 жовтня 1996 року № 422/96-ВР. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
10. О Конституционном суде: Закон Азербайджанской Республики от 23.12.2003 № 561-ПQ. *Азербайджан*. 2004. № 5.
11. Law «On the organization and functioning of the Constitutional Court of the Republic of Albania № 8577, dated 10.02.2000. *Сайт Конституційного Суду Республіки Албанія*. URL: https://www.gjk.gov.al/web/constitutional_court_law_2016_2021_2156.pdf.
12. Конституция Республики Армения (с изменениями). *Сайт Конституційного Суду Республіки Вірменія*. URL: <https://www.concourt.am/ru/normative-legal-bases/constitution-of-ra>.
13. Конституционный закон Республики Армения «О Конституционном Суде» № ЗР-42-Ў от 17.01.2018. *Сайт Національних Зборів Республіки Вірменія*. URL: <http://www.parliament.am/legislation.php?sel=show&ID=6121&lang=rus>.
14. О Конституционном суде: Закон Республики Молдова от 13.12.1994. № 317-ХІІІ. *Monitorul Oficial*. 1995. № 8 статья № 86.
15. Кодекс конституционной юрисдикции. Кодекс Республики Молдова от 16.06.1995. № 502-ХІІІ. *Monitorul Oficial*. № 53-54 статья № 597.
16. Конституция Азербайджанской Республики от 12.11.1995. *Сайт Конституційного Суду Азербайджанської Республіки*. URL: <http://www.constcourt.gov.az/ru/legislation/37>.
17. Constitution of Albania № 8417, dated 21.10.1998. *Сайт Конституційного Суду Республіки Албанія*. URL: https://www.gjk.gov.al/web/constitution_of_albania_2090.pdf.

18. Конституція Республіки Молдова. Конституція от 29.07.1994. № 1. *Monitorul Oficial*. 2016. № 78 стаття № 140.
19. Рішення Конституційного Суду України від 02.12.2019 р. № 11-р/2019 у справі у справі за конституційним поданням 49 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень статті 151-2 Конституції України. Рішення. *Офіційний вісник України*. 2019. № 100, стор. 164, стаття 3385. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-19#Text>.
20. Про Регламент Конституційного Суду України: постанова Конституційного Суду України від 22 лютого 2018 року № 1-пс/2018. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001710-18#Text>.